

HET STADSPARK EN HET VILLAPARK

WWW.ZICHTOPMAASTRICHT.NL

In 1653 werd een smal terrein buiten de Onze-Lieve-Vrouwepoort beplant met lindenbomen naar een idee van Frederik Magnus van Salm, de militaire gouverneur van de vesting. Het 'gouverneurspark' werd kort na 1700 uitgebreid met een kleine weide, de Bleckerij. De 'groene plaats' werd populair onder de burgerij. In de 18e eeuw werd de wandelplaats 'Onder de boompjes' genoemd. In 1830 werden 'de boompjes' op bevel van generaal Dibbets gekapt, maar in 1836 werd het terrein opnieuw als park in Engelse landschapsstijl ingericht. Sinds 1837 wordt de 'Ingelsche Hoof' stadspark genoemd.

De wandeling gaat van start bij De Boompjes langs de Onze-Lieve-Vrouwewal. We lopen in de richting van het bruggetje over de Jeker. Vanaf de Onze-Lieve-Vrouwewal strekte het park zich uit tot de Maasover. De plek waar de Jeker de stad verliet, was de fraaiste in het park. Daar was tot 1905 een monumentale waterpoort (1516), de Jekerpoort, te zien.

We wandelen over het bruggetje; achter het bruggetje ziet u rechts de witte wand van de voormalige papiermolen liggen. Links daarvan stroomt de Jeker het park in. Tussen 1845-1850 werd het kanaal Luik – Maastricht aangelegd. Er werd een duiker voor de Jeker onder het kanaal aangelegd. Daar kwam een syphon tot stand; dat plekje stond al snel bekend als "bloedbak". In 1821 was indeze buurt het slachthuis gebouwd Het slachtafval werd verwijderd via de Jeker; het water kleurde er bloedrood. Vandaar de naam 'Bloedbak'.

Volg het pad langs de ronding van de vijver. In 1839 werd voor het eerst een vijver aangelegd. De vijver met zijn talloze goudvissen zag er fantastisch uit. In het midden was een klein eilandje waarop acacia's bloeiden.

Volg het pad naar langs de zuidzijde van de vijver. Van hier heeft u goed zicht op het ronddeel De Vijf Koppen. U staat nabij de plek waar van 1850 tot 1962 het kanaal van Maastricht naar Luik naar het zuiden in de richting van het dorp Sint Pieter het stadspark verliet.

Bij het ronddeel de Vijf Koppen werd een 'zwaai-kom' gemaakt, waarin schepen konden keren. Van 1881-1883 werd het park uitgebreid naar ontwerp van tuinarchitect Pierre Lieven Rosseels uit Leuven. Het park was helemaal omgeven door een hek dat tot

ca. 1960 elke avond werd gesloten. Het kanaal van Maastricht naar Luik werd gedempt in 1961-1962 en in 1969 ging het park grotendeels verloren door de aanleg van de Maasboulevard.

Voor u ligt in de ruime vijver het ronddeel de Vijf Koppen (1516)

De eigenlijke naam van het ronddeel was de Drie Duiven. In 1638 werden hier de hoofden van vijf terechtgestelden tentoongesteld, waaronder dat van Pater Vink. Zij waren betrokken bij het verraad van de stad aan de Spanjaarden.

We vervolgen het laatste stukje van het pad rond de vijver bij de Vijf Koppen en lopen verder in de richting van de poort Waerachtig.

Deze poort werd in 1887-1888 gebouwd als toegang tot het Villapark naar ontwerp van Victor de Stuers. Rechts ziet u een afbeelding van de stadsengel met het stadswapen en een vers van De Stuers: In achttien honderd acht en tachtig/ Is deze poort gebouwd Waerachtig/ Vreest God, eert den koning, doet uw plicht/ De Heer bescherme de stad Maastricht. Oorspronkelijk waren er kantelen op de poort aangebracht, maar die vielen omlaag in 1936.

We steken de straat over en volgen het pad dat rond de vijver loopt aande voet van het ronddeel de Haet ende Nijdt (1516). Dit ronddeel wordt genoemd naar de inscriptie op de

gedensteen in de achtergevel van het bouwwerk. De stadsster wijst op de bouw door de stad.

We volgen het pad dat ons voert tot aan de Van Heylerhofflaan.

Op het terrein van de vestingwerken werd het Villapark gereali-seerd. De eerste straat van deze chique wijk was de Van Heylerhofflaan. De huizen zijn hier opgetrokken in

'coulissenbouw' langs de straatrand. De villawijk was bedoeld voor de gegoede burgerij en werd in drie fases gebouwd: (1) ca. 1890-1900, (2) rond 1910 en (3) van ca. 1925-1935. Later werd bepaald dat het een wijk met allure moest worden met veel groen en ruimte voor lanen met bomen, brede straten en grote voortuinen met hekken omgeven.

We verlaten het park. De wandeling wordt voortgezet in het Villapark We lopen Prins Hessen

Casselstraat in. Aan de statige huizen in het Villapark herkent men allerlei imitaties uit de architectuur-geschiedenis: torentjes, erkers, kantelen, voorhallen, klassieke zuilen, trapgevels. Het eerste huis aan de rechterzijde in de Prins Hessen Casselstraat: de zijgevel is zodanig versierd, dat het geen blinde muur lijkt maar een wand met een rijk reliëf.

We lopen Prins Hessen Casselstraat uit; vervolgens rechtsaf de Prins Bisschops-ingel tot de hoek met de Sint Lambertuslaan.

Op de hoek ligt het ooit zeer beruchte 'Witte Huis'. De villa is thans bruin geschilderd. Daarin waren tijdens de Tweede Wereldoorlog de zetel

VERVOLG WANDELING>>

van het Duits bestuur en de Sicherheitsdienst gevestigd. De villa is schuin geplaatst, net als de villa Bonhomme op de tegenover liggende hoek, omdat ze deel uitmaakten van vier villa's die tot 1965 rond het 'rond point' lagen. Dit fraaie plein met fontein in het midden lag op de kruising van Prins Bisschopsingel en Lambertuslaan. Het rond point werd opgeofferd voor de aanleg van de John F. Kennedybrug (1965-1967).

Wandel rechtsaf de Lambertuslaan in. Aan het einde van de laan oversteken. Wandel door het Henri Hermanspark. Vervolgens naar links oversteken voor de brug over de Jeker.

U loopt langs de volière, links het hertenkamp en rechts de oude stadsmuur. In de twintigste eeuw werd het park een dierenpark. De verschillende groenstroken werden aaneengesloten tot een gordel van parken. De Maastrichtse groene long werd rijkelijk bedeed met dierenkooien, eendenvijvers, volières en een hertenkamp.

We lopen langs het hertenkamp naar het Aldenhofpark.

Als het pad de Jeker heeft gekruist, ziet u aan de linker zijde op een verhoging een beer op een bankje zitten. U nadert de berenkuil. We zijn nu in het Aldenhofpark, vanaf 1918 aangelegd door Pierre Lieven Rosseels. De voormalige berenkuil werd aangelegd in de resten van een kazemat van het bastion Wilhelmina (1920-1921). Max en Pol, waren de bekendste beren die erin leefden. De Berenkuil stond sinds 1993 leeg. Nu is er een kunstwerk in geplaatst met vijftien beschilderde bronzen beelden.

Het kunstwerk heet 'De troostmachine'. U ziet op het plateau een dode giraffe liggen met ernaast een troostende vrouw. In de

gracht en op het middeentableau zijn twaalf uitgestorven diersoorten voorgesteld.

Wandel in het Aldenhofpark in de richting van de muur; dit deel van het park ligt aan de gelijknamige straat. Midden in het parkje staat het beeld van de muskietier D' Artagnan. Tijdens het beleg van Maastricht door Lodewijk XIV sneuvelde (25 juni 1673) D'Artagnan bij de bestorming van de stad voor de Tongerse Poort. Hij is een van de hoofdrolspelers uit de roman 'De

Drie Muskietiers' van Alexandre Dumas. Het beeld werd in 2003 gemaakt door de Russische kunstenaar Alexander Taratynow.

Wandel door het Aldenhofpark tot aan de Tongersestraat.

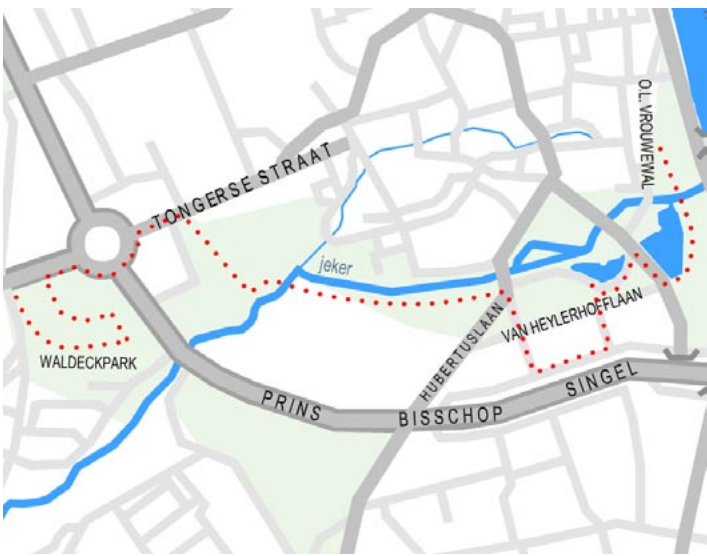
Op deze plek gaat de Tongersestraat over in de Tongerseweg. Het huis op de hoek van de Tongerseweg en Aldenhofpark, heeft op de eerste verdieping van de zijwand een mozaïek. Het is een afbeelding van D' Artagnan.

Linksaf en loop in de richting van het Tongerseplein. U steekt de rotonde over en betreedt het Waldeckpark. Het parkje werd aangelegd naar een ontwerp van Leonard Springer (1921).

Volg de Tongerseweg rechts en vervolgens linksaf door de voormalige 'droge' gracht. Hier beginnen de kazematten; dat is een verzamelnaam voor de 18e en 19e eeuwse boven- en ondergrondse verdedigingswerken tussen bastion Waldeck en de Cabergerweg.

U vervolgt het pad en gaat naar rechts; hou het pad rechts aan. Vervolgens wandelt u langs de muur van het zwembad Jekerdal. Neem het tweede pad rechts; dit pad leidt naar het grafmonument van generaal Des Tombes. Generaal A.J.J. des Tombes (1787-845), werd in 1841 commandant van de vesting. Dit eregraf werd in 1925 uit de vestingwerken overgebracht naar het Waldeckpark. Zijn bijnaam was: De Stoomp. Als je werd verweten 'van achter de Stoomp' te zijn, was je een buitenechtelijk kind verwekt bij dit grafmonument.

WWW.ZICHTOPMAASTRICHT.NL is de vernieuwende manier waarop de stad Maastricht en de erfgoedinstellingen omgaan met de geschiedenis. Startpunt is de actuele betekenis van oude en jonge plekken, gebouwen, voorwerpen en gebeurtenissen. Die vertellen elk hun eigen verhaal. Al die verhalen samen vertellen de geschiedenis van de stad en haar inwoners. Via tijdlijnen, plattegronden en thema's worden verbanden gelegd, oorzaken en gevolgen getoond. U kunt uw eigen pad volgen door de geschiedenis.

ZICHT OP MAASTRICHT IS MEER

De Maastrichtse instellingen stemmen regelmatig hun programma's op elkaar af rond een thema. Via exposities, publicaties, lezingen, rondleidingen of educatieve programma's wordt dit thema belicht. Het eerste thema is 'Sphinx- plaats van herinnering' waarbij allerlei aspecten van de geschiedenis van de oudste keramische fabriek in de stad, onder de loep worden genomen.

